

šole, ki jo obiskujejo. Prosilci za podpore iz »Cesarja Franc Jožefa I. jubilejske ustanove« morajo biti pristojni v okraje: Šmarje pri Jelšah, Gornjigrad, Šoštanj, Sevnica ali Vransko, oni za podpore iz »Spodnještajerske jubilejske ustanove« pa smejo biti tudi iz drugih krajev. Prošnje je vložiti do 1. septembra 1916 pri Južnoštajerski hranilnici v Celju ter priložiti njim ubožno izpričevalo, domovnico in izpričevalo o zadnjem minulem šolskem tečaju ter mora imeti prošilec najmanj prvi napredovalni red. Visokošolci pa se morajo izkazati z izpričevali dveh docentov glavnih predmetov o povolnih, pri njima opravljenih zasebnih izkušnjah, z indeksom, ki svedočuje pohajanje predavanj v minulem in vpis v tekočem tečaju. Podpora smejo dobiti tudi začetniki v javnih službah.

Koroške vesti.

—k— Časi se izpreminjajo. Pod tem naslovom piše celovski »Mir«: »Čuden naslov, kaj ne? In vendar se nam zdi treba, zabeležiti ta stari, vsakomur znani rek. Kdo po Koroškem se ne spominja krika, ki so ga zagnali gotove vrste ljudje, ki so podtikali Slovencem vsemogoče reči, čeravno je večina teh ljudi morala vedeti, da so natolcevanja? O vrlim slovenskem polku št. 17 so takoj, ko je odšel iz Celovca, začeli razširjati čudne novice. Pribili smo to že enkrat in ne bomo ponavljali. Pribijamo le, da nihče od ljudi, ki so tako govorili, ni bil kaznovan. Časi so se izpremenili. — Vrli oficirji, ki služijo pri tem hramem polku in ki so prihajali v Celovec, so nad vse hvallili kranjske Janeze in slavili ta polk za zgled. Uradna poročila so ga kakor druge polke iz Koroške, Štajerske in Kranjske večkrat pohvalno omenila. — Nato opisuje članek, kako so se slovenski vojaki, posebno pa lovski bataljon št. 7 in deli pešpolka št. 17 odlikovali zadnje čase v bojih na tirolski fronti, tako da Italijani sami opravičujejo svoje neuspehe z junaštvom čet III. zboru. Naglašajo po »Tagespošti« dalje, da je bil tretji armadni zbor že v mirnem času določen za to, da udari proti Italiji. Potem piše: »Tako priznanje naše vojske gotovo veseli in šteli smo si v svojo praktično dolžnost, da smo junaštvo naših fantov in mož iznova pribili — tembolj, ker njihova pisma razodevajo, da se vsi slovenski vojaki do zadnjega moža zavedajo, kaj da so bili za Avstrijo v času hude preizkušnje, ne v prazni besedi, ampak v dejanju, in naznanjajo, da bodo po srečno končani vojni tudi zahtevali zasluženo plačilo za svoj slovenski narod!«

—k— Razpust društva. Koroška deželna vlada je društvo »Drava« v Beljaku na podlagi določb § 24 postave od 15. novembra 1867 razpustila.

Goriške vesti.

—g— Učnim osebam goriškega šolskega okraja. C. kr. uprava begunskega taborišča v Steinklamm (k. k. Barackenverwaltung Steinklamm, Post Rabenstein in Niederösterreich) naznanja, da bi rada odprla dva slovenska šolska razreda za otroke slovenskih beguncev s soške fronte in da v to svrhu potrebuje dve učni osebi, če le mogoče dva učitelja. Učne osebe v taboriščih imajo prosto hrano in stanovanje in 80 K mesečne nagrade. Razentega se jim povrnejo tudi potni stroški. — Učne osebe goriškega šolskega okraja, ki za vojne ne službujejo v okraju in bi želele sprejeti učiteljsko službo v kakem begunskem taborišču, naj se takoj javijo goriškemu okrajnemu šolskemu svetu v Ajdovščini.

—g— Abiturientke goriškega učiteljskega, ki so napravile zrelostni izpit v Ljubljani, se tem potom najtopleje zahvaljujejo vsej cenjenej komisiji in posebno še g. Bežku, ravnatelju goriškega moškega učiteljskega. Poslednjemu gospodu gre posebna hvala, ker se je toliko prizadeval, da niso gori omenjene abiturientke izgubile svojih študijskih let, marveč jim je pripomogel celo do mature.

—g— Goriški deželni odbor izda poročilo o svojem delovanju med vojno; iniciativo za to je dal notranji minister Hohenlohe, češ, naj se javno sporoči ljudstvu, kaj dela deželni odbor na Dunaju.

—g— V Komnu postavijo meseca septembra spomenik nadvojv. Josipu, avgusta pa bodo blagoslovljeni spomeniki na vojaških pokopališčih v Komnu, Svetem in Gorjanskem. Baje pride k slovesnosti vojaški škof Bjelak.

Tržaške vesti.

—t— Državno ljudsko šolo v Trstu na Via della Fontana je obiskovalo v minulem šolskem letu 1183 učencev; po narodnosti: 366 Slovencev, 401 Italijan, za Nemce je bilo vpisanih 319 učencev, 6 jih je drugih narodnosti.

—t— Iz učiteljskih krogov pišejo »Edinosti«: Čuden slučaj usode. Pred seboj imam dobro uspešo fotografijo. Velika skupina: »Učiteljsko slovenskih šol Trsta in okolice o priliki uradne okrajne konference dne 7. jan. 1913. v verdelski šoli.« Sami znani obrazi... Stoj! Gledaj — groza — v prvi vrsti zgoraj! Prav tik drug drugega po vrsti: Rado Meršek, Julijan Gerdol, Rudolf Čuk! Tako jih je razpostavila onega dne spretna roka fotografa Jerkiča, ker je tako ugajalo njegovemu okusu... Danes je tožen pogled na to skupino!... Prav po vrsti: Meršek prvi, Gerdol drugi, Čuk tretji! Imena vseh treh se danes bliščijo v zlati knjigi naših junakov, ki so dali za domovino vse — dali so življenje! Slava njihovemu spominu!

—t— Iz ruskega vjetništva je pisal praporščak Ferdinand Ferluga, učitelj z Opčin. Nahaja se v Ardatovem skupno s tov. Spangerjem in Rustjo. Godi se jim primeroma dobro.

—t— Prireditev otroškega vrta v Verdclci ob zaključku šolskega leta je uspela najbolje. Otroci so igrali in peli neverjetno dobro; vsa čast malim gojencem.

—t— Razpuščena društva. Namestništvo je razpustilo naslednja društva: »Gabinetto di lettura« v Balu, »Gabinetto di lettura« v Kanfanaru, »Circolo operaio« v Rovinju, »Unite« v Premanturi, »Unione Istriana« v Banjolihi, »Circolo di cultura« v Pomerju, »Società della biblioteca popolare« v Vodnjanu, »Gabinetto di lettura« in »Circolo Nazionale« v Nezezinah, »Circolo popolare di lettura« v Osoru in »Gabinetto di lettura Algarotti« v Krku.

—t— Šolske stvari. Mestni magistrat nam sporoča, da je cesarski komisar posle, ki se nanašajo na podeljevanje šolskih podpor in stipendijev ter na šolske pristojbine, poveril odslej VI. magistratu, oddelku, ki se nahaja v III. nadstropju mestne palače.

—t— Tržaško državno ljudsko in meščansko šolstvo. V uradnem »Osservatore« je citati nekoliko statističnih podatkov o državni dekliški ljudski in meščanski šoli v ul. San Giorgio in državni dekliški ljudski in meščanski šoli v ulici Santà. Učni jezik je na obeh zavodih seveda nemški. Na dekliški šoli se je vpisalo ob začetku leta 1916 učenk, ob koncu leta jih je bilo 510. Po narodnosti jih je bilo 257 Nemk, 443 Italijank, 299 Slovenk in 5 drugih narodnosti; po veri 970 katoliške, 13 protestantske, 2 anglikanske, 7 pravoslavne in 12 židovske vere. Poročilo o dekliški šoli naveda ob koncu leta 880 učencev. Trije meščanski razredi zavoda se nahajajo v ulici sv. Frančiška, en ljudskošolski razred pa v ul. Edmondo de Amicis št. 6. Podatkov o narodnosti učencev poročilo ne naveda. — Pravi pa, da sta temu zavodu priključena otroški vrt in nemško deško zavetišče. Oba zavoda se nahajata v ul. sv. Vita in sta bila ustanovljena oba tekom letošnjega šolskega leta po krepki pomoči ekselence gospoda namestnika. Oba zavoda prenapolnjena. — Kakor smo že rekli, poročilo deške šole ne naveda narodnosti učencev, zakaj tako bi imeli zopet najlepši dokaz, kako nujno potrebno je razširjenje slovenskega šolstva v Trstu. Naše CM šole so polne, prenapolnjene, na nemških državnih šolah je vsa sila naših otrok. Koliko jih je po drugih neslovenskih šolah! Kam z vso to deco, kje naj dobi izobrazbe v svojem materinem jeziku, kakor bi jo morala imeti po naših državnih osnovnih zakonih? Prepričani smo, da je najmanj 1000 slovenskih otrok v neslovenskih šolah, in to samo zato, ker ni primernih slovenskih šol; število, ki naravnost vpije po pravični ureditvi šolskega vprašanja v Trstu. Gospoda namestnika poznamo kot resničnega prijatelja šole in šolske dece, in to je tudi pokazal s svojim prizadevanjem, da sta se državni deški šoli priključila nemški otroški vrt in nemško deško zavetišče. Gospodu namestniku so tudi dobro znane vse najupravičenejšje naše slovenske šolske zahteve, in zato tudi trdno pričakujemo, da se s pomočjo gospoda namestnika smemo za pričetek prihodnjega šolskega leta nadejati temeljite izpremembe glede našega šolstva. Obenem pričakujemo, da se gospod namestnik zavzame tudi za našo deco kot tako, ki ji moramo sami z onim, kar si odtrgamo od svojih lastnih ust, vzdrževati otroške vrte, ne da bi mogli sploh misliti na kaka zave-

tišča, »rikreatorije«, kakor jih je vse polno za deco druge narodnosti, in dobiva deca tamkaj poleg razvedrila tudi obleko, obutev in še toliko drugega. Lahko rečemo, da je najmanj 90 odstotkov očetov naše slovenske dece v službi domovine na vseh mogočih bojiščih, in ta naša slovenska deca je v največji večini ubožna, zaradi vojnih razmer tako ubožna, da ji je kosček kruha največja slaščica in nova obleka sploh nepoznan vesel dogodek. Gospod namestnik, ne pravimo, da je Vaša dolžnost, da posvečate svojo skrb tudi tej naši ubogi deci, pravimo pa, da je ta naša deca nujno potrebna vsaj enake podpore iz državnih in občinskih sredstev, kot jo uživa deca naših soobčanov drugih narodnosti, in to tem gotoveje, ker je deca tistega slovenskega naroda, ki ste mu poleg drugih tudi Vi sam tolikokrat z največjim zadovoljstvom priznal v vseh okolščinah neomajno zvestobo in vdanost do domovine in cesarja!

Istrske vesti.

—i— Slovensko-hrvatska veselica v Pulju. V nedeljo, dne 23. julija, so priredili združeni Slovenci in Hrvatje na Monte Cane v Pulju veselico v proslavo 50letnice bitke pri Visu. Prišlo je na tisoče občinstva, civilisti vseh slojev, vojaštvo in mornarištvo do najvišjih častnikov, in vsa ta velikanska množica je pokazala slovansko lice dosedaj laškega Pulja. Za zabavo je bilo najbolj preskrbljeno. V sredi veselicega prostora, na velikem napravljenem odru so se vrtili veseli pari ob zvokih slovanskih skladb mornariške godbe. V mnogobrojnih paviljonih se je našlo vse, kar si je požel lačni ali žejni želodec. In po vsem veselicnem prostoru se je razlegala slovensko-hrvatska pesem »Slovenec in Hrvat«, »Lepa naša domovina«, »Buči morje« i. dr. in se je izgubljala v daljavi bučnega Jadranskega morja. Bilo je nekaj divnega, samo vsem je prehitro minil čas, saj kaj takega se ni pričakovalo! Pokazali smo Lahom, da živimo tudi mi, da Adrija in Pulj sta od nekada bila slovanska in tako hočeta ostati, vdana in podložna svoji materi-čuvajki Avstriji. In mi, združeni Slovenci in Hrvatje, mornarji in vojaki, mi stojimo trdno kot skala, čuvaj slovensko-avstrijske Adrije proti laškemu izdajalcem. Bog nam daj doživeti takih slavnih dni še mnogo, mnogo, ne samo zdaj za vojne, ampak tudi po miru pokažimo Lahom, kaj so Slovenci in Hrvatje v Pulju. — »Polaer Tagblatt« zaključuje svoje poročilo: »To je bila prilika za tukajšnje Slovane, da so tudi oni s svoje strani prispeli k blaženju ran, ki jih je vsekala vojna, in da so tekmovali z drugimi narodnostmi v domovinskem delovanju. To je bilo gotovo plemenito početje, ki mu gresta kakor vsakemu delu na polju dobrotvornosti — priznanje in zahvala.«

—i— Slovenske in hrvatske begunske sirote na Dunaju. Notranje ministrstvo je ukazalo z odlokom 6. julija 1916 centralnemu odboru za begunce na Dunaju, da naj takoj pripravi azil za 150 vojnih sirot, ki se vzamejo iz begunskih taborišč v Steinklamm in Brücku ob Litvi. Sirote morajo biti slovenske in hrvatske narodnosti.

—i— Proslava 50letnice bitke pri Visu se je v Pazinu izvršila na sijajen način. Zjutraj je svirala mornariška godba po mestu, ob 9. dopoldne je bila slavnostna maša, ki se je je udeležil na častnem sedežu tudi veteran Matej Marušić, ki se je bojeval na »Novari« pri Helgolandu in pri Visu. Popoldne je bila vrtna veselica, na kateri se je nabralo poleg darov, došlih z raznih strani, 8000 kron.

—i— Razpuščeno društvo. Tržaško namestništvo je razpustilo društvo »Circolo di lettura« v Buzetu.

—i— »Primorske Novine«. Na Sušaku je začel pod tem naslovom izhajati nov hrvatski list. Posledica sedanjih dogodkov je bila ta, da sta prenehala izhajati oba lista, ki sta pred vojno izhajala na Reki. Ali ta lepi kraj — tako naglašajo uredništvo v pozdravnem članku — v katerem je toli razvita tudi čvrsta narodna misel in v katerem živi toli bister napreden in marljiv narod in v katerem je toli razvita misel za zdravo kulturno in solidno trgovsko življenje in napredek, ni smel ostati dalje brez svojega glasila. Nesštevilno kulturnih in gospodarskih potreb je, ki zahtevajo javne diskusije. »Izogibati se hočemo« — tako naglašajo uredništvo novega lista — »vsakega strankarstva in osebnosti in takega dela, ki bi nas v teh težkih časih rihorda še bolj odtrgalo drugega drugemu, marveč se hočemo prizadevati« — kolikor je to danes sploh možno — da bi se čimbolj bližali drug drugemu in sestavljali čim

močnejšo verigo, kar nam današnje težke razmere posebno nalagajo. To bi bil torej naš program, ki se ni pretresal in ustvaril na nobeni skupščini, marveč ga jemljemo iz svoje duše, uverjeni, da naš bodo čitatelji popolnoma razumeli.«

Iz Dalmacije.

—d— Obsodba. Po večdnevni razpravi pred tržaškim sodnim senatom v Gradcu je bila razglašena razsodba proti Niku Bartuloviću, bivšemu uredniku splitske »Slobode«. Obsojen je na pet let ječe. Branitelj dr. Pečarović je vložil pritožbo ničnosti.

—d— Padel je na severnem bojišču kadet Zvonimir Butković, odlični hrvatski časnikar, ki si je tudi kot pisatelj pridobil mnogo ugleda. Pred vojno je bil urednik Butković dunajski korespondent zagrebškega »Obzora«. Rodom Dalmatinec je poznal Butković zlasti dobro političke prilike na našem jugu in je bil svoj čas sotrudnik »Novega Lista« na Reki in »Balkana« v Trstu. Simpatičen, živahen in inteligenten, si je Butković povsod pridobil mnogo prijateljev in spoštovanja. Redakcijo »Obzora« in hrvatsko žurnalistiko je zadel z Butkovićevo smrtjo občutna izguba. Vrlemu možu, ki je mnogo prezgodaj legel v junaški grob, bodi ohranjen časten spomin!

—d— Italijanski uradni jezik v Dalmaciji. Iz Zadra prinaša »Hrvatska Rječ« zanimiv dopis: Znana je borba hrvatskega naroda za hrvatski, a proti italijanskemu jeziku v kraljevini Dalmaciji. Tam živi Hrvatov in Srbov 98,5%, a 1,5% je Italijanov ali poitalijančenih Hrvatov in Srbov. Pač se sliši paradokso, toda v Zadru se nahaja poleg katoliških tudi nekaj pravoslavnih Italijanov. Borba za hrvatski jezik se je pričela z jezikovno naredbo leta 1909., s katero se je uvedel hrvatski jezik kot uradni jezik, pustil pa se je italijanski jezik na izrečno željo vlade zaradi bivše zveze z Italijo: a) v vseh c. kr. državnih uradih ob morju (in to je gotovo vsa Dalmacija); b) v vseh centralnih uradih; c) pomorski urad za Dalmacijo s sedežem v Trstu je proti tej naredbi rabil ostantativno italijanski jezik v vseh spisih, ki so se tikali Dalmacije, kar je bilo popolnoma proti tej naredbi; d) na poštnih pečatih vseh mest in večjih krajev je bil poleg hrvatskega tudi italijanski naslov; e) vse tabele in uradni pečati uradov pod a) in b) so bili dvojezični. — Ta naredba obstoja tudi še danes, in tudi uradno glasilo naše vlade izhaja napol hrvatsko, napol italijansko. Komaj je bil pred enim letom ob izbruhu vojne razpuščen zadrski občinski zastop, ta brezobzirni brlog italijanščine v Dalmaciji, pa bo sedaj, tega se nadejamo, prenehala tudi umetno sestavljena italijanska večina v zadrski občini — saj živi tam $\frac{1}{4}$ Hrvatov, a samo $\frac{1}{4}$ Italijanov. In tako smo tu doživeli, da je imelo $\frac{1}{2}$ % prebivalstva pogosto več pravice, kakor večina prebivalstva v tej čisto hrvatski zemlji. — Italijanski irredentizem je hotel na ta način napraviti vtisk, kakor da je Dalmacija italijanska, in tudi danes nahajamo dan za dnevom v italijanskem časopisu trditve o »italijanski Dalmaciji«. Medtem pa se, kakor je znano, celo Angležji, Francozi, Rusi in Srbi upirajo z vso energijo italijanskim zahtevam po Dalmaciji. Medtem čuvajo ob Soči hrvatske mišice, da Italijan ne more vdreti v naše zemlje...

Splošni vestnik.

Prošnje za oprostitev od vojaške službe. Čedalje bolj se pojavljajo slučajji, da stranke prošnje za oprostitev od vojaške službe vpošiljajo neposredno c. in kr. vojnemu ministrstvu, c. kr. poljedelskemu ministrstvu, c. in kr. vojaškemu poveljstvu, c. kr. deželnemu predsedništvu itd. Opozarjamo, da je vse prošnje za oprostitev od vojaške službe vlagati pri okrajnem glavarstvu (v Ljubljani pri mestnem magistratu), sicer se vbodoče ne bodo upoštevale ne tu, ne tam. Prošnje je kaznovati z 1 K, priloge s 50 v.

Travniška detelja kot prikuha. Na nekem predavanju je višji štabni zdravnik dr. Bonne priporočal travniško deteljo kot jako okusno in redilno zelenjad, ki se prav lahko povsod dobi. Tozadevni poizkusi v neki častniški kuhinji so to trditev v vsem obsegu potrdili. Travniška detelja se osnaži in opere ter pripravi kot špinača, ki ima svoj poseben prijeten okus. Tudi poizkusi s svežim listjem rdeče redkvice so se izborni obnesli. Pri sedanjih razmerah, ko je tako težko dobiti svežih prikuh, utegne poraba travniške detelje marsikomu pomagati iz zadrege.